

АКТУАЛЬНЕ ВИДАННЯ

У ННЦ «ІґА ім. О.Н. Соколовського» видано нову книгу академіка УААН В.В. Медведєва «Нульовий обробіток ґрунту в європейських країнах (Харків: ТОВ «Едена», 2010, 202 с.). У книзі використано матеріали ґрунтового обстеження, здобуті під час виконання робіт по міжнародному проекту за підтримки Європейського Союзу. Описано результати досліджень з нульового обробітку ґрунту порівняно з традиційними способами (плужним, поверхневим, іншими) у 10 країнах північної, центральної і південної Європи. Наведені результати базуються на узагальненні великого масиву опублікованих матеріалів по ґрунтах у різних ґрунтово-кліматичних умовах. Цінним є те, що обговорення даних польових експериментів супроводжується стислим і доречним коментарем автора стосовно застосування різних технологічних способів обробітку ґрунту в Україні.

На багатьох прикладах показано, що нульова технологія по суті вимагає нового мислення щодо її освоєння і впровадження, адже аналіз результатів майже 40-річних досліджень в Європі довів, що агрономічні, економічні і особливо екологічні аспекти обробітку ґрунту переконливо і майже однозначно свідчать на користь нової технології. Це, передусім, стосується ерозійних процесів, вуглецевого і азотного балансу, збереження біорізноманіття, зменшення забруднення водних ресурсів, енергозбереження і навіть розв'язання соціально-економічних проблем. Викладена автором інформація свідчить про те, що впровадження нульової технології потребує перебудови всієї системи землеробства, у т.ч. коригування структури посівних площ, сівозмін, застосування органічних і мінеральних добрив, пестицидів, інших важливих складових сучасних агротехнологій. Дослідженнями в Європі виявлено, що це досить складний процес порівняно з країнами Латинської Америки, де цю технологію в широких масштабах було застосовано в досить короткий термін.

Розкриваються причини повільного впровадження нульового обробітку ґрунту в Європі: невеликий розмір ферм, подекуди несприятливі ґрунтово-кліматичні умови, значні субсидії фермерам, що не заохочують їх до інновацій, відсутність економічного ефекту на перших етапах впровадження, значні витрати на техніку і хімічні засоби захисту рослин і, зрештою, просто стереотипи мислення і консерватизм. Крім того, позначається і перевиробництво сільгосппродукції в західних країнах, що також не стимулює впровадження нових технологій. Не можна також не брати до уваги недостатньо вирішене питання про зменшення конкуренції між основною і покривною культурами, а також іс-

нування інших наукових проблем. Але той факт, що площі під нульовою технологією у більшості країн поступово зростають, свідчить про позитивний вплив такого обробітку ґрунту на його збереження, поліпшення і навіть зменшення емісії вуглецю в атмосферу (тобто, планетарне значення).

З посиланням на світовий досвід автор розглядає стан справ з нульовим обробітком ґрунту в Україні. На жаль, слід визнати, що фундаментальні дослідження в такому напрямі практично не виконуються, стаціонарні досліді відсутні. Але Україна не може залишатися осторонь світових тенденцій, що свідчить про нагальну необхідність посилення наукових досліджень з тим, щоб не допустити стихійного некерованого впровадження нульового обробітку ґрунту через його економічні переваги після виходу сільськогосподарських підприємств із кризи. Це дуже небажано, адже такий розвиток подій може призвести до перекручення і дискредитації важливої, науково доцільної і перспективної технології. Тобто, попередні дослідження і адаптація технології до різних умов країни обов'язково потрібні і економічно виправдані.

За наявності великого багажу знань, накопиченого досвіду і потужного банку даних щодо фізичних властивостей ґрунтів України, автор пропонує карту ґрунтово-технологічного районування ріллі країни за сприятливістю до мінімального і нульового обробітків ґрунту, дає наукове обґрунтування прогнозам з оцінкою позитивних чинників і висловлюванням застережень при їх впровадженні в різних умовах, під ті чи інші культури, розкриває свої погляди щодо шляхів подолання перешкод у реалізації нового перспективного технологічного рішення.

Виконане уперше узагальнення результатів наукових досліджень в європейських країнах з нульового обробітку ґрунту, кваліфіковане обговорення і важливі пропозиції щодо вирішення цієї проблеми в Україні дають підстави для однозначного висновку: книга академіка В.В. Медведєва викличе великий інтерес у широкого кола спеціалістів, керівників різного адміністративного рівня управління, учених агротехніків, агрономів, ґрунтознавців, агрохіміків, викладачів, аспірантів та студентів. Без сумніву, книга позитивно вплине на розширення досліджень з цього важливого наукового напрямку, а також сприятиме широкому впровадженню інноваційної технології в сільськогосподарське виробництво країни.

*О.Г. Тараріко, академік УААН
В.П. Гордієнко,
доктор сільськогосподарських наук*